

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

NVE
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

1. februar 2016

Høringsuttalelse til småkraftpakke i Bardu kommune

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at NVE har mottatt søknader fra flere søkere om å bygge fem småkraftverk i Bardu kommune. Vi har samarbeidet med en rekke frivillige natur- og friluftsansjoner for å koordinere kunnskap og innspill til sakene. FNF Troms ønsker å komme med følgende innspill:

Generelle merknader

FNF Troms ønsker først å påpeke det store presset på vannressursene i fylket. Per i dag ligger rundt 40 søknader inne hos NVE. Av tidligere vannkraftsaker i fylket er over 90 gitt konsesjon, kun rundt 20 er avslått. FNF Troms registrer det store antallet utbyggingsaker med bekymring da vi ser at viktige natur- og friluftsverdier ofte blir skadelidende. Dagens situasjon er preget av en planløs småkraftutbygging hvor landskap, biologisk mangfold, naturkvaliteter, folkehelse og opplevelseskvaliteter ofte forringes. Vi oppfordrer til at disse verdiene tillegges ytterligere vekt i tiden framover.

Behovet for kraft

FNF Troms ønsker å understreke at Norge og Nord-Norge har overskudd på kraft. Nordland har et overskudd på hele 40 %, og kraftoverskuddet vil øke ytterligere de neste årene. I Troms er situasjonen noe mer nyansert, likevel er potensialet for effektivisering av gamle kraftverk stort. Det er også store muligheter for energisparing- og effektivisering i en rekke andre sektorer i fylket. I den grad nye fornybarprosjekter må bygges ut ser vi at dette gjøres helhetlig og at de minst konfliktfylte områdene vurderes på et solid kunnskapsgrunnlag. I dag mener vi at tempoet og omfanget av småkraftutbyggingen er unødig høy, samt at kost-nytte ofte er lite balansert hva gjelder kraft produsert per negativ konsekvens for allmenne interesser og inngrep i naturen. Flere av søkerne viser til at deres fornybare kraft vil fortrenge ikke-fornybar forurensende kraftproduksjon, som for eksempel kullkraft, gasskraft og atomkraft. FNF Troms etterspør en detaljert oversikt over hvordan kraften fra disse kraftverkene faktisk skal erstatte disse. Det vil også være interessant å få svar på hvordan denne kraften ikke hovedsakelig kommer som et tillegg til eksisterende produksjon, noe som vil kunne føre til lavere energipriser og økt forbruk uten reelle klimaeffekter. FNF Troms ønsker også å understreke at NVE og OED allerede har innvilget nok konsesjoner til å oppfylle elertifikatavtalen med Sverige om å øke produksjonen med 26, 4 TWh fornybar kraft til 2020.

FNF Troms, c/o Bioforsk Nord Holt, Pb. 2284, 9269 Tromsø
Tlf: 4141 7339 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for 13 natur- og friluftsansjoner i Troms som til sammen representerer rundt 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening, Tromsø Casting og Fluefiskeforening.

Villmarkspregede områder

Bardu kommune forvalter store og verdifulle naturområder; vernede områder og inngrepsfri natur. Bardu er den kommunen i Troms med tredje mest villmarkspregede områder. Dette er områder som er viktig for biologisk mangfold, naturgrunnet i seg selv og for gode rekreasjonsopplevelser. I løpet 15-års perioden 1988 - 2003 var tapet av villmarkspregede områder knappe 12 km². Den siste registrerte tiårsperioden, 2003-2012, var tapet ca. 1 km². FNF Troms vil rose at tapet av villmarksområder har sunket de siste årene, og understreker viktigheten av å fortsatt ivareta de inngrepsfrie naturområdene som finnes i kommunen.

Ifølge Miljødirektoratet forsvinner det aller mest inngrepsfri natur i Nord-Norge, noe som gir oss et særlig ansvar for å ta godt vare på de gjenværende områdene. Mye av Bardus fortrinn ligger nettopp i den storslåtte og urørte naturen. I flere av de foreslåtte småkraftprosjektene vil betydelige villmarksområder gå tapt, langt mer enn hva som i sum har forsvunnet de 25 siste årene. FNF oppfordrer til at villmarksområdene tillegges vekt i videre saksgang.

FNF Troms har følgende innspill til de fem omsøkte småkraftverkene i Bardu kommune:

Skinskardelva kraftverk (Skinskardelva Kraft AS)

Skinskardelva har store verdier knyttet til friluftsliv, landskap, INON, naturtyper og biologisk mangfold.

Friluftsliv

Skinskardet inngår i et område kalt Strømsmomarka. I Troms fylkeskommune sine verdikartlegginger for friluftsliv har området fått verdien B, viktig friluftsområde. I søknaden vurderes verdien for friluftsliv å være opp mot middels. Dette er et sprik som FNF Troms ønsker å understreke. Vi vil framheve at verdikartleggingen i regi av fylkeskommunen har vært et omstendelig prosjekt med bred medvirkning i kommunen og blant frivillige. FNF Troms mener at friluftsområdet er av stor verdi, og ikke middels. I søknaden står det blant annet at «området har kvaliteter i form av urørthet og betydelig opplevelsesverdi når det gjelder landskap». Dette støttes også av verdikartleggingen. FNF finner det da overraskende at søker setter konsekvensene av inngrep til liten til middels negativ. Noen av de viktigste kvalitetene til området blir berørt og forringet, og det vil i vesentlig grad endre opplevelseskvalitetene for mange. FNF Troms mener at konsekvensene for friluftsliv er store negative.

I verdikartleggingen til fylkeskommunen trekkes det også fram at området benyttes til tradisjonelt friluftsliv som turgåing, bærplukking og jakt (stor- og småvilt), samt at det benyttes mest vår, sommer og høst. Ved sistnevnte årstider vil småkraftverket påvirke opplevelsene i størst grad. Skinskardet og Tverrelvdalen er viktige alternative/supplerende friluftsområder til Altevatnet med færre inngrep og mer stillet (ingen motorisert ferdsel).

Landskap og INON

Landskapet har en vesentlig inntrykkstyrke og opplevelsesverdi. Området er urørt, variert, har flere synlige fosser i landskapsrommet og gir mektig utsikt. Inntaket er planlagt mellom glissen fjellbjørkeskog og åpent høyfjellsterreng. Eventuelle inngrep fra prosjektet regnes med å bli synlige i svært mange å framover, særlig graving av rørgate på ca. 2,6 km. I søknaden heter det at: «Landskapsmessig er den foreslåtte vannføringen trolig tilstrekkelig for at elva i fossepartiet fortsatt blir synlig, mens elva nedstrøms her og til samløpet med Kopparskardelva vil ha tørrlagte partier.» FNF minner om at benevnelsen «trolig vil være synlig» likevel fører til forringede opplevelseskvaliteter, samt kan påvirke biologisk mangfold negativt. Vi finner det også alvorlig at deler av elveløpet kan risikere å få tørrlagte partier. Prosjektet vil medføre store tap av INON. Hva gjelder villmarksområder vil hel 20,9 km² gå tapt. Dette er langt mer enn hva Bardu tapte av

villmarksområder i 25-årsperioden 1998 – 2012, som var ca. 13 km². Søker forsøker å skrive litt om samlet belastning, men framhever kunnskapsmangel og at det er omfattende.

Biologisk mangfold og naturtyper

Grannsildre og grynsildre står begge på rødlista som nær truet, NT, og er tilknyttet fossesprøytsonen i bekkekløfta. Området betegnes som viktig. Av prioriterte naturtyper er det forekomster av bekkekløft og bergvegg, begge med middels verdi. I rapporten om biologisk mangfold heter det at: «Det er usikkert om den foreslåtte minstevannføringen sommerstid er tilstrekkelig til å opprettholde fosserøyken som opprettholder fosseenga i kløfta.» FNF Troms viser til føre-var-prinsippet om at en ikke bør foreta utbygging når kunnskapsgrunnlaget er så vagt og usikkerheten så stor.

Konklusjon

Grunnet store INON tap og at viktige verdier for friluftsliv, landskap, naturtyper og biologisk mangfold forringes, er FNF Troms kritisk til at konsesjon gis.

Tverrelva kraftverk (Småkraft AS)

Tverrelva har store verdier knyttet til friluftsliv, INON, naturtyper og biologisk mangfold.

Friluftsliv

I verdikartlegging fra fylkeskommunen er Tverrelvdalen vurdert som et viktig friluftsområde, kategori B. Om området Bardujord – Tverrelvdalen heter det: «*Området Bardujord – Tverrelvdalen brukes i forbindelse med jakt og fotturer. Stedet er stoppested for vandrere som kommer fra Grønnhaugskaret, Påvemoen eller fra Altevannsområdet. Området brukes mest om sommeren, men også høst og vinter i forbindelse med jakt og skigåing. Områdene som brukes er Blåbergenden, Påvemoen, Klokkardalen og Tverrelvdalen. Påvemoen er en gammel samisk samlingsplass hvor det fortsatt er mulig å se samiske tufter. På stedet er en fangstlokalitet, et arkeologisk kulturminne med uviss datering og uavklart vernestatus.*»

Blåberget er en del av fjelltrimmen i Bardu og en del av Midt-Troms friluftsråd sitt Telltur-konsept. Det går en tydelig tursti hele veien opp fra parkeringsplassen ved elva. Stien går også videre innover Tverrelvdalen, en dal som gir gode muligheter for toppturer eller besøk i andre tilknyttede dalfører. Veien opp til brua brukes også av barn til ridning. Den nedgravde rørgata vil komme i konflikt med stien innover dalen og forringe opplevelsen av et lett tilgjengelig og urørt område.

Landskap og INON

Tiltaket vil medføre at et areal på ca. 3,6 km² inngrepsfri natur sone 2 (1-3 km fra inngrep) vil gå tapt, i sone 1 (3-5 km fra inngrep) vil et areal på 7,9 km² gå tapt og for villmarkspregede områder (>5 km fra inngrep) vil et areal på 11,0 km² gå tapt. Sistnevnte er omtrent like mye som hele Bardu tapte i 25-årsperioden 1988-2012, noe som utgjorde 13 km². En utbygging vil ikke bare redusere de faktiske INON-tallene, men forringe opplevelsen i et nært og lett tilgjengelig villmarksområde. Rørgate og redusert vannføring vil ha klare negative effekter på landskapet.

Biologisk mangfold og naturtyper

Det er høyproduktiv storbregneskog og høystaudeskog i Tverrelvdalens sørøstvendte side samt i Tverrelvas bekkekløft. Rødlistearten hengepiggrø er påvist i bekkekløfta og høystaudeskogen er registrert å ha nasjonal verdi. Skogen har høy produksjon og høy diversitet av karplanter, inkludert enkelte varmekrevende arter. Hugst av skog vil forringes som habitat for hønsehauk i lang tid framover. Dette området med bjørkeskog og høgstauder ble også foreslått vernet for sine store verdier, nå er rørgata foreslått rett gjennom området. Angående bekkekløfta heter det i rapporten at

«grundigere undersøkelser kan med stor sannsynlighet medføre artsobservasjoner som fører til at området bør oppgraderes til nasjonal verdi (Svært viktig).» I rapporten om biologisk mangfold konkluderes det med at tiltaket vil medføre store negative konsekvenser, selv om foreslåtte avbøtende tiltak gjennomføres.

Konklusjon

Grunnet store INON tap og at viktige verdier for friluftsliv, naturtyper og biologisk mangfold forringes, anbefaler FNF Troms at prosjektet ikke gis konsesjon.

Liveltskardelva (Statskog AS)

Vernet vassdrag

Verneplan for vassdrag har som mål å ta vare på et representativt utvalg av norske vassdrag, først og fremst som et vern mot kraftutbygging. Liveltskardelva ble vernet gjennom Verneplan for vassdrag I, vedtatt av Stortinget i 1973. Verneplanens formål var å verne et representativt utsnitt av Norges vassdragsnatur. I 2005 vedtok Stortinget at det likevel kan åpnes for konsesjonsbehandling av kraftverk med installert effekt opp til 1 MW i vernede vassdrag, så fremt det ikke forringer verneformålet. Selv om installert effekt er mindre enn 1 MW (0,99 i Liveltskardelva) vil terrenginngrepene føre til omfattende forringelse av landskapet og verneverdiene. Det er et meget stort press på denne vassdragsnaturen og dets tilhørende mangfold og kvaliteter. FNF mener at det er av særlig viktighet at i alle fall de få vassdragene som allerede er vernet kan få opprettholdt vernet. FNF Troms minner om at det gjennom verneplanene allerede er foretatt en avveining mellom kraftutbygging og verneverdier.

Friluftsliv

Prosjektområdet ligger innenfor Setermoen skyte- og øvingsfelt. Dette medfører visse restriksjoner for allmennheten, samt setter naturlige begrensninger for bruken. Området er ikke åpent for fri ferdsel. I friluftskartleggingen for Bardu kommune er ikke Liveltskardet registrert som friluftsområde. Dette betyr nødvendigvis ikke at bruken er «ikke-eksisterende», men at det er liten bruk og at verdien av området i friluftøyemed er liten. Dersom forsvarsaktiviteten trekkes ut av området om noen år, vil dalen kunne bli mer attraktiv for friluftsliv. De mange sporene og inngrepene fra forsvarsaktiviteten vil likevel sette sitt preg på området for eventuell framtidig bruk.

Landskap og INON

Storskalalandskapet er inntrykksfullt, og dalen innrammes av flere fjell opp mot 1476 m.o.h. i en hesteskoaktig form. Øvre deler er preget av åpent slettelandskap og elva renner delvis i stryk og noen mindre fossepartier. Store deler av terrenget er likevel sterkt preget av årelang forsvarsaktivitet og besitter betydelige inngrep grunnet dette. Det går blant annet vei helt inn til planlagt inntak, og det er kun nødvendig med bygging av 100 meter ny vei for å realisere prosjektet. Selv om det ikke er nødvendig å bygge en lang ny tilførselsvei, må rørgaten nedgraves. Dette vil også føre til markante endringer i landskapet, og kan få negative konsekvenser for biologisk mangfold. Tiltakene vil ikke reduserer INON grunnet eksisterende inngrep i området.

Biologisk mangfold og naturtyper

Undersøkellesområdet vurderes samlet sett til å ha middel til stor biologisk verdi. Dette er knyttet til de 6 rødlisteartene og 7 naturtypene som er kjent etter befaringene. En av naturtypene har A verdi, stor verdi, og flere av naturtypene og rødlisteartene er nært knyttet til miljøer skapt av elva. Liveltelva midtre foss har fått verdi B og det anbefales at det beste for naturverdiene er å la området ligge mest mulig i fred. Lokalitet Sagbakken har fått verdi A, som svært viktig naturtype. Dersom konsesjon gis, må det settes krav om tilstrekkelig minstevannsføring, samt at rørgatetraseen legges utenfor de to berørte naturtypelokalitetene.

I tillegg til de sjeldne rødlisteartene, som rustdoggnål og olivenfiltlav, ble det funnet en rekke arter som Norge har et spesielt forvaltningsansvar for, som bergrublom, setermjelt, svøgsigmose m.fl. I den biologiske rapporten konkluderes det med at det er sannsynlig at det finnes tilsvarende verdier langs andre vassdrag i regionen, men at det trolig er forholdsvis sjeldent og med lang avstand mellom hver forekomst. Dette viser at Liveltskardelva er en viktig lokalitet og understreker hvorfor elva har varig vern. Rapporten kan ikke vise til noen konkrete tilsvarende lokaliteter i nord, og føre var prinsippet bør dermed veie tungt i saksbehandlingen for denne saken. Gaarder trekker også fram i rapporten at det er usikkerhet i vurderingene om de berørte naturtypene får redusert verdi som følge av tiltaket, selv om det også understrekes at det beste for naturtypene er å la dem ligge i fred.

Konklusjon

Til sammenligning med de andre kraftverkene i pakkebehandlingen virker dette foreløpig som et av de mindre konfliktfylte kraftverkene hva gjelder friluftsliv, landskap og INON og kunne i så måte være akseptabelt. Grunnet de store verdiene hva gjelder naturtyper og biologisk mangfold, samt at vassdraget allerede er vernet, mener FNF Troms at Liveltskardelva likevel bør spares for utbygging.

Skoelva kraftverk (Nordkraft Vind og Småkraft AS)

Det er stor lokal motstand mot utbygging av Skoelva. Området er rikt på verdier for friluftsliv, historie og identitet.

Friluftsliv og landskap

I verdikartleggingen til Troms fylkeskommune karakteriseres Skoelva-området som svært viktig, kategori A. Noe er det som nevnes om Skoelvdalen-Sundlifjellet er: *Området strekker seg fra Sørreisa grense til Storalå og Langvasslia og er et flerbruksområde med reinbeite, skogsdrift, jakt og fiske og rekreasjon. Området er attraktivt sommer og vinter med god adkomst fra opparbeidede parkeringsplasser. Innenfor området ligger de kjente fjellene Hjertind og Kampen. Det kjøres skiløyper fra Bardufosstun til Setermoen som går gjennom hele området. Det er løypekjøring til parkeringsplasser på Bjørnsmo og Granberg. Det årvisse «Reistadløpet» på ski går fra Setermoen til Bardufosstun og har stor deltakelse. Kampenhytta har en åpen seksjon hele året, og er betjent i helger rundt påsketider.*

Skoelvdalen har et bredt nedslagsfelt hva angår bruken og er et yndet turområde. Selve Skoelva er et naturlig element som beriker opplevelsen i dalen. Den gir både syns- og lydinntrykk, samt at den er et viktig element for lek, rekreasjon og fiske. Grunneierne og innbyggerne i Skoelvdalen har i generasjoner «høstet» av fisken i hele vassdraget. Da det før var mer knyttet til matauk, er det i dag en viktig faktor for rekreasjon og folkehelse. Flere grunneiere i Skoelvdalen forteller at det er fisk i mange av kulpene i hele vassdraget, inklusive kulpene mellom inntaksdam og kraftverk, og at fisket i elva i de senere år har økt og ikke minket. I osen hvor Skoelva møter Barduelva, er fisket også populært.

Skoelva har stor verdi som padleelv. De siste årene har elva blitt mer og mer populær, og regnes som en av de beste middels til krevende padleelvene i regionen. Strekingen som foreslås utbygd sammenfaller med padlernes bruksområde, og en eventuell utbygging vil forringe framtidens padlemuligheter i stor grad.

Fra Rabbåsen i Sørreisa til gamle Skoelvbrua går det en gammel ferdselsvei, den er merket og benyttes til den årlige turmarsjen «Dølatråkket» som går første søndag i september. Langs Skoelva går det også flere stier, og det er stor identitet og historie knyttet til vassdraget og dalen.

Landskapet har noen inngrep i form av veier i dag, men en utbygging vil føre til ytterligere tilleggsbelastning, samt redusere vannføringen i elva. Den samlede belastningen på Barduvassdraget, og sidevassdrag slår negativt ut for en realisering av Skoelva kraftverk. Dette sammenfaller også med at «influensområdet» som behandles i søknaden bør omfatte hele vassdraget, slik at de totale konsekvenser framkommer. Skoelva er et vassdrag på 11 km og renner gjennom en bygd som i stor grad benytter seg av elva slik den renner i dag. En bør hensynta dette faktum og være føre var i konsesjonsvurderingen.

For videre friluftsliv- og landskapsverdier viser vi til Skoelvas venner sin utfyllende høringsuttalelse. FNF Troms mener at en utbygging av Skoelva vil forringe friluftsverdiene, samt den regionale og særlig lokale bruken av området. Det vil også kunne bidra til unødige intern konflikt i bygdemiljøet.

Konklusjon

FNF Troms viser til overveldende klar tale fra grunneiere og lokalbefolkning om å la Skoelva renne fritt. I tillegg til samlet belastning, kartlegging som svært viktig friluftsområde, og elvas verdi for rekreasjon, fiske, identitet og historie, anbefaler FNF Troms at konsesjon ikke gis.

Salvasskardelva kraftverk (Statskog Energi AS)

Friluftsliv

Salvasskardet er en del av Altevatn-området som er kartlagt og verdivurdert til å ha svært stor verdi for friluftsliv, kategori A. Altevatnet er svært mye brukt og omfatter et stort område. Salvasskardet ligger lett tilgjengelig fra parkeringsplassen ved Altevatnet og er et populært turmål sommer som vinter. Fra parkeringen er det lav terskel for barnefamilier og andre besøkende som vil opp å få storslått utsikt og høyfjellsfølelse uten de store anstrengelsene. Dalen fungerer også som innfallsport til Lappjordhytta til Troms Turlag, en tur på drøyt 20 km, som er en del av Nordkalottruta. I tillegg utgjør området en av de få innfallsportene til Rohkunborri nasjonalpark.

I Rohkunborri nasjonalpark har forvaltningen satt opp en besøkstier mellom Lappjordhytta og Salvasskardet. Denne viste at det var 827 passeringer i 2015, inkludert nord- og sørgående. Dette er mer enn foregående år og viser antakeligvis en trend om økende popularitet for Nordkalottruta og denne delen av løypenettet. Telleren er plassert lang inne på fjellet og registrerer hovedsakelig flerdagers-vandrere som overnatter i telt eller hytte. Dagsturbrukere av Salvasskardområdet er ikke inkludert i denne statistikken, og er langt høyere.

Starten på dalen, og turstien, er allerede preget av eksisterende kraftutbygging, og det går vei opp til inntaket. Videre går det firhjulingsspor relativt langt oppover dalen. Å løfte inntaket til kote 634, slik søker foreslår, vil føre til at ca 1900 meter ny vei må bygges langs eksisterende sti og firhjulingsspor. Det vil også føre til en godt synlig inntaksdam som stien vil passere, samt kunne redusere fossebulderet i gjelene. Fra dagens sti har en relativt god nærkontakt med elva. Selv om en ikke ser den hele tiden, hører man den, og det er lav terskel å gå til kanten for å oppleve gjelene. Terrenget er lettgått og åpent, og over tregrensa. Det er også enkelte rasteplasser langs ruta.

Grunnet de eksisterende inngrepene med vei og påfølgende firhjulingsspor, demper dette konfliktnivået noe, slik FNF ser det. De tilbakemeldingene vi har fått fra flere av organisasjonene er at tiltaket ser ut til å være noe mindre konfliktfylt, enn de andre foreslåtte prosjektene i småkraftpakken. Også Troms Turlag mener at inngrepet trolig vil kunne være akseptabelt med visse forutsetninger. Det forutsettes blant annet at inngrepene minimeres, en økt minstevannsføring og at tiltakshaver legger til rette for at Salvasskardet fremdeles blir en attraktiv innfallsport med tilrettelegging, skilting og merking m.m. Dersom konsesjon gis ønsker organisasjonene gjerne å bidra i utforming og vilkår.

I søknaden står det under «avbøtende tiltak» at «i anleggsfasen vil det bli strenge restriksjoner på ferdsel i anleggsområdet for å hindre ulykker. Brukere vil allikevel ikke være hindret i å benytte seg av sine hytter/båter og området.» FNF Troms stiller spørsmålstegn ved hvordan denne formuleringen er ment. Hvilke restriksjoner legges, og hvilke risikofaktorer står en ovenfor? FNF presiserer at en forutsetning for en eventuell konsesjon er at det legges til rette for sikker og lett tilgjengelig ferdsel gjennom hele prosessen, også i anleggsfasen. Det må tas hensyn til at en populært, merket turruta evt. vil bli direkte berørt. En må ivareta turgåerne, legge til rette for sikker adkomst, skilte på flere språk (relativt mange fremmedspråklige passerer området), og evt. ha tidsbegrensninger i anleggsfasen i de mest populære tidene for bruk.

Landskap og INON

Elva er i dag tatt inn i et bekkeinntak på kote 536 og overført via tunell til Altevatnet. Nedenfor inntaket er det ikke vann i elva, selv ikke ved normal vårflo. Her bør en gå inn med miljøforbedrende tiltak. Dette bør gjøres uansett om prosjektet skulle avslås, og bør komme som et avbøtende tiltak dersom ny konsesjon gis. Nytt inntak søkes etablert litt nedenfor kote 634. Inntaket vil ligge i et høyfjellsområde over tregrensen. Normalt sett er FNF kritiske til nye småkraftanlegg over tregrensen, men da eksisterende inntak allerede ligger over, er konsekvensene noe mindre. Det skal likevel nevnes at dalen overfor dagens innhentingssted oppleves som urørt siden Altevatn-magasinet er ute av syne. Ved dagens inntak gjør veien/stien en markant sving, en får nærkontakt med elva og de eksisterende inngrepene forsvinner fort. Inngrepene vil bli noe mindre da vannet skal føres i tunell, men veibyggingen fører erfaringsmessig til store inngrep, og det vil ta lang tid med revegetering i dette høyfjellsområdet over skoggrensen.

Det må sikres en tilstrekkelig minstevannsføring ved eventuell utbygging som ivaretar synsinntrykkene i elvegjelene og at elva ikke periodevis tørrlegges. FNF mener at det må foreligge høyere krav enn dagens foreslåtte vannføring. Det store deponiet fra tunellmassene vil bli markant i landskapet. Dersom konsesjon gis, må det tilstrebes å forene det med eksisterende inngrep i Altevassenden så godt som mulig. I forbindelse med kraftstasjonen må det inngå støydempende tiltak, dersom det kan være til sjanse.

Bortfallet av INON er satt til stor negativ konsekvens av konsulent, og tapet av villmarkspregede områder utgjør hele 12,6 km². Av dette vil ca. 1,6 være i Rohkunborri nasjonalpark. Bortfallet er betydelig sammenlignet med hva som har gått tapt i Bardu de siste 25-årene.

Biologisk mangfold og naturtyper

De biologiske rapportene viser liten biologisk verdi og ingen rødlistearter registrert. Rapporten nevner heller ingenting om naturtyper. En skal likevel være bevisst på at inntaket er flyttet 50 meter lengre opp enn de biologiske undersøkelsene er foretatt, samt at det kan forekomme arter som feltregistreringen har oversett.

Konklusjon

Salvasskardet har store verdier for friluftsliv og bortfallet av INON vil bli markant. Grunnet eksisterende inngrep, lave verdier for biologisk mangfold og at kraftverket har forholdsvis høy årlig produksjon, reduseres konfliktgraden noe sammenlignet med de andre kraftverkene i søknadspakken. Dersom en eventuell konsesjon skulle gis er det avgjørende at overnevnte forutsetninger ivaretas. FNF håper våre betraktninger vil være til hjelp i konsesjonsbehandlingen, og avventer til gjennomført befaring og fylligere opplysninger om prosjektet foreligger, med å ta endelig standpunkt.

Samlet belastning

Tettheten av småkraftverk begynner å bli stor i Troms, og vil samlet føre til ytterligere negative konsekvenser for natur, landskap og friluftsliv, enn de ville gjort hver for seg.

Bardu er allerede sterkt berørt av kraftutbygging, dette gjelder særlig oppdemmingen av Altevatn og påvirkningen dette har på blant annet Barduelva. I Rapporten om «Revisjon av gamle kraftkonsesjoner» er den økologiske tilstanden registrert som dårlig i Barduelva, og kraftverket har høy prioritet for revisjon. FNF Troms mener at dette bør ha hovedprioritet hva angår vannkraftsaker i Bardu kommune. Tverrelva og Skoelva er to store sideelver av betydning for Barduvassdraget. Vi minner også om Bardufoss kraftverk i Barduelva. Av småkraftverk er det to prosjekter utbygd (Ditti og Krokstadelva), samt at to er avslått (Lappskardelva og Stallojåkka). Kobbryggelva har vært på høring, men vedtaket er ikke endelig avgjort. FNF minner om at vi i vår høringsuttalelse så på sistnevnte som akseptabel, og vi presiserer her at vi heller foretrekker at den får konsesjon framfor kraftverkene i denne pakken. At det nå foreligger 5 nye småkraftverksøknader i Bardu er betydelig, særlig med tanke på hvordan mye av vassdragsnaturen i kommunen har fått kjent på vannkraftreguleringene allerede.

FNF Troms ønsker også å trekke fram to andre momenter i Bardu som påvirker natur og friluftsliv; øvingsområdene til forsvaret og skuterløyper. Skytefelt og øvingsområder setter ferdselsrestriksjoner på store arealer, samt at eksisterende isfiskeløyper på Altevatn, samt foreslåtte nye rekreasjonsløyper påvirker naturmangfold og naturopplevelse. De 145 km med skuterløyper som er foreslått i Bardu kommune er også med å spise opp mange av de siste villmarkspregede områdene, selv om det offisielt ikke påvirker INON-statistikken. FNF Troms mener at alle disse faktorene må vurderes i sammenheng. Småkraftprosjektene må sees i et overordnet perspektiv på hva som eksisterer i dag av inngrep og villmark på større skala.

Datagrunnlag og pakkelsesninger

FNF Troms ønsker å understreke at den systematiske nedbyggingen av elver i Troms, i dagens omfang, fører til at NVE må hensynta lokale og regionale verdier i større grad, enn om det gjaldt et enkeltprosjekt. Dette gjelder både friluftsområder langs upåvirkede elver, intakt kyst-/fjellandskap, biologisk mangfold og naturtyper. Dersom mange nok fossesprutsoner, bekkekløfter og habitat til for eksempel fossefall blir utbygd, til tross for at de «kun» har lokal/regional verdi, vil dette kunne føre til store negative konsekvenser i sum. FNF Troms anbefaler NVE å legge særlig vekt på sumeffektene i saksbehandlingen, og å se at flere små negative konsekvenser kan bli store. Særlig sammenlignet med det lille kraftutbytte som ofte er tilfelle ved småkraftutbygging, samt den utfordrende økonomien.

I henhold til overnevnte ønsker flere organisasjoner også å peke på datagrunnlaget. Vurderinger av forekomster av eventuelle rødlistearter og annen påvirkning på naturverdier i de omsøkte områdene, baserer seg ofte på registreringer som er gjort før prosessene igangsettes (gjennomgang av litteratur og søk i Artsdatabanken o.l.), samt en til to dagers feltregistrering – begrenset i tid og sesong. Bardu JFF etterlyser bedre datagrunnlag for bunndyr og påpeker mangelfulle fiskeundersøkelser. Det er grunnlag til å tro at ikke alle verdier i vassdragene er innhentet, noe som betyr at naturmangfoldlovens § 9, føre-var-prinsippet, blir enda viktigere å overholde, særlig i sammenheng med § 10 økosystemtilnærming og samlet belastning.

FNF Troms ser fordelen med at småkraftsakene behandles i pakkelsesninger, men etterlyser bedre konsekvensanalyser for samlet belastning. Dette vil lette arbeidet til høringspartene betraktelig. FNF Troms mener NVE som planmyndighet bør legge til rette for vurderinger i forhold til samlet belastning med oversikt over prioriterte arter og utvalgte naturtyper, eller områder med store

landskapsverdier, verdifulle naturtyper og økosystemer (naturmangfoldloven § 4 og 5) som er gått tapt eller blitt marginalisert i vassdragsnatur en som følge av tidligere utbygginger og naturinngrep i kommunen og regionen. I dag legges det opp til at høringspartene har et selvstendig ansvar for vurdering av den samlede belastningen, men dette er utfordrende uten en oversikt over konsekvensene av tidligere kraftutbygginger, samt mangelfulle utredninger. Naturmangfoldloven er slik å forstå at når store verdier allerede er gått tapt, øker betydningen av restverdiene og er desto viktigere å bevare. Dette ser vi eksempler på i Bardu.

FNF Troms ser at de samfunnsmessige økonomiske konsekvensene ved en utbygging av disse anleggende er små. Utbyggingen er kostbar, inntektsgrunnlaget usikkert, og det er ofte marginalt å hente for kommunen. Det er ofte lite kraft i forhold til de store inngrepene som gjøres, og med betydelige konsekvenser for allmenne interesser.

FNF Troms oppfordrer NVE til at friluftsliv, naturmangfold, urørthet, landskap og samlet belastning tillegges særlig vekt i behandlingen av de 5 småkraftsakene. Vi ønsker å følge opp sakene videre.

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Uttalelsen støttes av:

Troms Turlag, Harstad Turlag, NJFF-Troms, 4H Troms, Naturvernforbundet Troms, Troms Krets av Norges KFUK-KFUM Speidere, Troms Fylkeskystlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Troms Orienteringskrets, Nord-Norsk Botanisk Forening, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i Våre Hender Nord, Tromsø Casting- og Fluefiskerforening

Kopi:
Fylkesmannen i Troms
Troms Fylkeskommune
Bardu kommune